

Poštovani,

po struci sam kroatist i lingvist, studirao sam na zagrebačkome Filozofskome fakultetu, član sam HFD-a. U nadi da ćete moja razmišljanja o Vašem prijedlogu novoga pravopisa uzeti u razmatranje, šaljem vam sljedeće:

I.) Rješenja koja smatram dobrim:

a) bilježenje t ili d u umanjenicama imenica na -tka, -tak, itd...: smatram dobrim rješenjem JER dodatno pojašnjava upotrebu te je već usustavljeno i tradicijski uspostavljeno takvo pisanje.

b) bilježenje nesibilariziranoga oblika u dativu i lokativu imenica ženskoga roda na -tka: smatram dobrim rješenjem.

c) spojeno pisanje niječnih oblika prezenta htjeti: smatram dobrim rješenjem JER se tu ne radi o pravopisnome pitanju, već gramatičkome. Oblici "neću, nećeš, ..." nastali su srastanjem -što se vidi u **dugosilaznom** naglasku. Međutim, sve drugo je potpuno neprihvatljivo, pa i tzv. "hrvatska pravopisna tradicija". Ako neka tradicija i postoji, a da je izrasla na neznanju neke činjenice, onda je nedopustivo da se takva zabluda i dalje nastavlja. Hipotetski (iako nije riječ o istom tipu srastanja) bismo mogli započeti pisati "kolo dvor" umjesto "kolodvor" i za 50, 100 godina bi se netko mogao pozvati na tradiciju rastavljanoga pisanja složenice "kolodvor", iako je ona izrasla iz neznanja. Također, iz pravopisnoga neznanja mnogi govornici pišu potpuno pogrešno "opetće mo", jer u biti znaju da tu nešto treba ići odvojeno, a nešto spojeno, ali ne znaju što. Zamislimo neki čudan, hipotetski univerzum u kojem bi se takva varijanta pisanja nakon 100 godina zvala "hrvatska pravopisna tradicija". Ne možemo naravno.

d) pisanje spojnice: -povezivanje spojnicom dviju sastavnica od kojih se samo zadnja sklanja, a obje imaju svoj naglasak: smatram jako dobrim rješenjem (koje je začudo bilo ukinuto BFM pravopisom iz 1994. godine, ukoliko se ne varam). Tako da pozdravljam ponovno pisanje sljedećih oblika: KaštelSućurac, Kaštel-Lukšić, Ivanić-Grad, itd. JER se uistinu mora pokazati razlika je li ima deklinacije ili nema.

II.) Rješenja koja ne smatram dobrim:

a) bilježenje t ili d u oblicima muškoga roda koji završavaju na -dak, tak, -dac, -tac.

Obrazloženje: U primjerima koje ste naveli kao izuzetke ("česta upotreba", "tradicijska upotreba") u biti se skriva najveći problem. Jezik je naravno komunikacijsko sredstvo, ali privatno komunikacijsko sredstvo svakoga pojedinca. Kao takvo, onda, i svaki pojedinac osjeća učestalost nekih oblika, ili njihovu tradicijsku bliskost njemu samome. Primjerice, naveli ste oblike u kojima se -t-i -d-bilježi a za koje smatram da uistinu vrijedi pravilo tradicije i učestalosti da se -t-i -d-NE bilježi (uraci, zalisci, naplaci, nadomjesci, itd, ...). Mišljenja sam da ne možemo na taj način stvarati zbrku u pravopisu da govornici jezika razmišljaju je li neka riječ tradicijska i učestala, ili nije, već da moramo prema najučestalijim oblicima usustaviti i manje učestale, koji su očito anomalija proizišla iz slabije upotrebe. Naime, govornici će sebi puno lakše predočiti učestale oblike te ih usustaviti s manje učestalima, dok će, obrnuto, učenje ovakve vrste dvostrukosti doprinijeti nesigurnosti i kaosu. Možete mi vjerovati na riječ, a siguran sam da i sami imate toga iskustva, mladi učenici (iako iiskusni i stariji, naravno) lakše će zapamtiti pravilo da se svi takvi oblici pišu prema "zadatak-zadaci" te "dohodak-dohoci". Pravilo koje se sastoji od a), b) i "napomene" koja govori o izuzecima, samo stvara kaos i nesigurnost. Kao rezultat imat ćemo nesustavnu i neselektivnu upotrebu čas jednoga oblika, čas drugoga. Također, naveli ste primjer (između ostalih koji su također navedeni) koji može zbunjivati govornike u pismu: "teci" može biti od "tetak" i od "teći". Moram upozoriti da je takva konstrukcija u jednostavnoj rečenici posve nemoguća, a jezik je, naravno, i kontekstualno komunikacijsko sredstvo tako da nema niti jednoga suvisloga razloga da bi ovakvi primjeri ikada i ikako zbunjivali govornike. Naime, za pretpostaviti je da čitalac nekoga teksta razumije kontekst koji čita, pa ga onda okruženje tih

riječi upućuje na to je li oblik te riječi od "tetak" ili od "teći" -uostalom, zbuniti se u svezi s glagolom i, eventualnim, objektom ili subjektom u rečenici je nevjerojatno i nemoguće.

Rješenje: predlažem da se -t-i -d-u oblicima u kojima je samoglasnik *a* nepostojan NIKADA NE bilježe -kao što to proizlazi iz najučestalijih primjera koji nam (tj. govornicima hrvatskoga) onda mogu poslužiti kao ogledni: zadatak-zadaci, itd...sve drugo je unošenje kaosa u sustav. Jednako stoje ovi argumenti i za pisanje posvojnoga pridjeva: sudac sudčev nije ni u kakvoj statističkoj korelaciji sa stvarnom i učestalom upotrebom, već je to sudac-sučev.

b) kraćenje dvoglasnika ie u dugoj množini imenica koje nemaju dugouzlazni naglasak u genitivu jednine, a imaju pokriveno r:

Obrazloženje: dvostrukosti koje su ovdje dopuštene poprilično će zbunjivati govornike.

Naime, već paragraf dalje govornici će naučiti oblike "brijeg:brežuljak" i čuti će "kratki" naglasak, dok će uz "kratki" naglasak vidjeti i "bregovi" i "brjegovi". Navedeno je dakle samo uslošnjanje učenja pravila i iznimaka kod govornika koje neće uroditi plodom.

Rješenje: u oba slučaja pisati "ije:e", tj. "brijeg:bregovi:brežuljak" govornici hrvatskoga će usvojiti pojam "pokriveno R" te će sustavno primjenjivati pravilo, umjesto da uče iznimke kada će koji oblik moći upotrijebiti.

c) malo početno slovo: -prilikom pisanja životinjskih pasmina malim slovom, moram napomenuti da "točkasti pas čija pasmina podrijetlo vuče iz Dalmacije" NIJE dalmatinac, već dalmatiner. Molim Vas, ovo je uistinu *kolonijalni* primjer pogreške. Kao što nije ni "lipicanac", već "lipicaner".

-kratice za zvanja, zanimanja, titule nažalost nisu usklađene s novim, "bolonjskim", titulama, tj. nema ni riječi kako dati titulu nekome tko ima "bakalaureat". Jednako tako je propušteno propisati gdje se te titule pišu. Primjerice, bakalaureat je niži stupanj (pa ide iza prezimena), a magisterij struke je onda viši stupanj (pa ide ispred prezimena)?

d) pisanje riječi iz stranih jezika: -fonetizirano pisanje tvorenica od stranih imena, osim posvojnih pridjeva: jako loše rješenje je predloženo. Tvorenice bismo morali pisati izvorno, tj. onako kako se pišu u jeziku iz kojega su preuzete, uz, naravno, promjene u morfologiji završetka takve riječi, npr. "New York : newyorški : Newyorčanin". Obrazloženje: izgovor gradova i zemljopisna imena preuzimamo iz dominantnoga jezika i njegove dominantne izgovorne varijante britanskoga engleskoga. New York se izgovara u New Yorku /nu jo(r)k/, Chicago se izgovara /šikago/, Schengen se izgovara /shengen/ -a nikako /šengen/. Dakle, ukoliko prepustimo govornicima da prema vlastitome znanju pišu tvorenice od stranih imena na ovaj način prouzročit ćemo nepreglednu seriju pogrešaka u pisanju imena koja će jedni izgovarati na jedan način, a drugi na neki drugi način. Evo primjera: što mislite kako će prosječni govornik hrvatskoga jezika izgovarati ime engleskoga grada Leicestera? Ne vjerujem da će znati da se grad izgovara /lester/ i to čak ako i zanemarimo "poluglas" u drugom slogu. Naravno, ovo pravilo bi trebalo izuzeti za one gradove i zemljopisna imena koja su usustavljena u hrvatskome jeziku u vlastitome obliku: Peking, Rim, Beč, ...

e) pisanje osobnih i zemljopisnih imena iz jezika koji se ne služe latinicom: -dobro je rješenje da se dopušta i fonetska prilagodba hrvatskome jeziku, jednako kao i međunarodna fonetska transkripcija -MEĐUTIM, redosljed nije dobar. Međunarodna fonetska transkripcija je SLUŽBENA transkripcija koju ti jezici koriste -dakle, u tome trenutku oni koriste latinicu -pa bi se prednost trebala dati međunarodnoj fonetskoj transkripciji uz navedene iznimke onih imena gradova te onih osobnih imena koji su u hrvatski jezik ušli davno te se udomačili. Tako bismo imali: Tokio, ali zato Kyoto te Pyongyang. Ili: Konfucije i Mao Ce Tung, ali zato Kim Il-sung, ili Yukio Mishima.

f) rješenja pod d) i e) bismo naravno trebali preslikati i na druge elemente u pravopisu... Na kraju, hvala Vam na prilici da mogu izraziti svoje mišljenje o ovim pravopisnim "problemima" :)

Srdačan pozdrav,
Ante Pavlov